

Maja SMRDU Miran Možina

Uvodnik

Miran: Predlagam, da napiševa uvodnik skupaj, tako kot sva to počela s Samom.

Maja: Velja. Dobra ideja.

Miran: Napiši osnutek, potem bom jaz dodal, pa ti spet vrnil in tako kroživa do zadnje variante. Tako sva delala s Samom.

Maja: Dobro. Ali imaš še kakšna pričakovanja, kaj naj bi napisala? Kako sta s Samom razumela, kakšen naj bi bil uvodnik?

Miran: Po eni strani naj bi bil informativen, po drugi strani oseben, izpoveden, če uporabim bolj literarni izraz. V informativnem delu sva na kratko povzela vsebino številke, s tem da sva dala še kakšno informacijo o avtorjih in njihovih prispevkih, ki je bila zanimiva. Glede na to, da je Kairos revija Slovenske krovne zveze za psihoterapijo (SKZP), saj je le ta njen ustanovitelj, izdajatelj in založnik, se nama je zdelo pomembno, da omeniva tudi kakšno aktualno dogajanje v SKZP. Hkrati sva želela, da bi Kairos postal revija vseh slovenskih psihoterapevtov, da bi sčasoma postal tudi most do terapevtov, ki so povezani v okviru Združenja psihoterapevtov Slovenije (ZPS). Tako sva bila lani jeseni zelo vesela, ko sem si v Rogaški Slatini kot predsednik SKZP z novo predsednico ZPS Mileno Srpak podal roko in upal, da se je s tem odprlo novo poglavje v sodelovanju med tema dvema organizacijama. Mileni sem v neformalnih pogovorih, ki sva jih imela po srečanju v Rogaški, ponudil tudi bolj intenzivno sodelovanje v Kairosu. Tudi tvoj prevzem funkcije glavne urednice je v nama s Samom in v uredniškem odboru med drugim pomenil, da boš pomagala graditi ta most, ker si kot predstavnica nove generacije slovenskih psihoterapevtov manj obremenjena s starimi razcepi.

Maja: Ja, odločila sem se, da tvegam, da dam Kairosu svoje ime, izkušnje in znanje. Všeč so mi besede Janka Bohaka v njegovem članku Etika psihoanalize: »Tako je pogosto v življenju: pri pojmih se razhajamo, praksa pa nas zopet povezuje.« To se kaže tako na polju psihoterapije v Sloveniji, na tokratnih študijskih dnevih SKZP in tudi v Kairosu. Želim si, da bi vedno znali pogledati za besede, za formo v tisto bistvo, ki nas povezuje.

Miran: Me veseli, da si zavezana temu globljemu poslanstvu. Zavezal sem se mu tudi sam. Tako me zelo veseli, da se bodo letošnjih študijskih dnevov aktivno udeležili tudi pomembni člani Združenja psihoterapevtov Slovenije – Peter Praper, Polona Matjan Štuhec in Irena Kosovel Podgornik. V tem vidim tako dragoceno strokovno obogatitev programa kot tudi pomembno simbolično gesto povezovanja, kot nadaljevanje mojega stiska roke z Mileno Srpak oktobra lani v Rogaški Slatini.

In dala si mi dobro iztočnico, da lahko navežem, kaj je bila in je zame druga plat uvodnika – to je priložnost, da povem nekaj, kar me v trenutku, ko ga pišem, zaposluje, navdihuje... Skratka priložnost, da se izrazim, da ostane nek znak ob poti, kot bi rekel Andrić. In ta naj bi bil znak človeškosti, ki nas povezuje. To je zame zahtevnejši, bolj tvegani del uvodnika, katerega pisanje mi seveda vzame tudi več časa kot informativni del. Na začetku mi je Samo ta del bolj prepustil, potem pa je tudi sam začel v to smer več tvegati.

Maja: Uf, kar zahtevno ...

Miran: Ja, kar, saj veš, da si jaz težko kaj olajšam. Včasih se tudi sprašujem, ali kdo sploh prebere uvodnik. Pa si potem rečem – tudi če ga preberejo redki, sem odgovoren sebi, pomemben je zame. Če je še za koga, pa toliko bolje. Tako sem bil pred kakšnimi tremi meseci vesel, ko mi je Alenka Rebula povedala, da je prebrala uvodnik zadnje številke in je v pogovoru nato z mano podelila svoj osebni odziv, ki je bil zame zelo poučen.

Ampak ne glede na to, kaj se je razvilo med nama s Samom, kaj pa bi ti v tem trenutku napisala v uvodnik?

Maja: Hmmm ... Gotovo to, da me prav posebno navdihuje, da je prva številka mojega ured-

nikovanja posvečena etiki. Nečemu, kar sicer zveni tako filozofsko in teoretično, v resnici pa je v srži vsakega človeka, vsakega stika, ki ga imamo z drugimi, vsakega pogleda, ki ga namenimo čemerkoli okoli nas. Izdaja nas v vsakem koraku in prijazno postavlja pred nas zrcalo, da pogledamo vase še globlje, znova in zopet in spet, kot bi rekel Tone Pavček. To ogledalo pa je toliko večje in iskrenejše, kadar delamo z drugimi ljudmi in še toliko večja je naša etična odgovornost. Hkrati pa, kot je dejal nemški filozof in zdravnik Albert Schweitzer, etika ne more sloneti na dolžnosti do drugih, ampak je popolna in naravna, kadar čutimo spoštovanje do Življenja in željo po sočustvovanju in pomoči vsem bitjem.

Miran: Super. Prima si to povedala. Škoda, da tega nisva posnela.

Maja: Me veseli, da ti je všeč. Imam posnetek v svoji glavi, ne skrbi ... Vedno nas kot psihoterapevte gradi tudi (ali celo predvsem) naša človeška nota. Želela bi, da bralce tokratna številka Kairosa, ki podpira Študijske dneve SKZP, spodbudi, da bi tej noti prisluhnili (še bolj), se z njo uglasili, da bi zadonela v vsem sijaju.

Miran: Uuu, lepo ... Dobro si rekla, da se etika kaže v vsakem dejanju, koraku, dihu, hkrati pa je zame pomembno Wittgensteinovo opozorilo, da o etiki ne moremo eksplicitno govoriti. Lahko jo zaslutimo in izražamo samo posredno, kot podzemno reko, iz katere se napaja vse, kar mislimo, čutimo, počnemo.

Marca sem bil na predavanju Willigisa Jägerja o zenu, ki je bilo ob ponatisu slovenskega prevoda njegove knjige *Vsak val je morje*, kjer je rekel, da so mistika, etika in estetika sestre. Zenovski mojstri nas učijo, da bodimo čim bolj prisotni v vsakem trenutku našega življenja, ne glede na to, kaj počnemo – kaj pomembnega ali kaj »banalnega«. Če smo prisotni, čuječi, je vsak trenutek življenja kot zrcalo, ki nas vabi, da pogledamo vase in v svet okoli nas še globlje, znova in zopet in spet, kot si rekla. Odkrivanje oz. razvijanje mistične izkušnje življenja gre z roko v roki z razvijanjem etične in estetske izkušnje. Ko doživimo, da je val morje, ko se zavemo temeljne povezanosti z drugimi, z okoljem, nam je lahko ob tem, ko se stopimo s petjem ptička presunljivo lepo, hkrati nam pa naloži veliko odgovornost. Zavemo se stališča udeležnosti, da preživeti ne moremo sami, ampak samo skupaj z drugimi in širšim okoljem, v katerega smo vpeti.

Praviš, da je še posebno dragoceno ogledalo drugih ljudi, ko smo z njimi v dialogu. Zato smo psihoterapevti na nek način v privilegiranem poklicu, ker imamo stalno obilo možnosti za samospoznavanje preko dialoga z našimi klienti. Ogledalo trenutka, v katerem smo z njimi prisotni, je lahko boleče ali prijetno, navdihujoče od lepote ali pa izpolnjeno z bivanjsko grozo. In ne glede na ta polarna nasprotja, ki jih v trenutkih srečanja doživljamo z njimi, se nam potrjuje budistična misel, da je na neki ravni vseeno, ker je vse-eno. Ogledalo trenutka je ne glede na vsebino doživljanja v določenem trenutku zato vedno tudi ogledalo naše etike. Vse kaže eno in eno kaže vse.

Zato etike ne moremo preigrati, ne moremo ji določiti termina, ki bi za srečanje z njo odgovarjal nam, da bi se npr. lahko pokazali v lepši luči. Če npr. še tako lepo govorimo o etiki, se kaže tudi in predvsem v tistem, kar je med besedami in okoli njih. Do take zavesti in budistične etike, kot jo je izrazil Schweitzer, pa je dolga pot, vendar lahko začnemo vaditi danes, ZDAJ! Vzhodnjaki za razliko od zahodnjakov zaupajo vadbi, prakticiranju. Čeprav morda ta trenutek še ne zmoremo »etične držeti, ki ne sloni na dolžnosti do drugih«, kot pravi Schweitzer, je za vzhodnjake ključnega pomena, da jo vadimo prav preko dolžnosti do drugih, do okolja. In če bomo vztrajni, če bomo vadili in vadili, bo postopno naše čutenje »spoštovanja do Življenja« in »želja po sočustvovanju in pomoči vsem bitjem« postala v nas »popolna in naravna«.

Maja: Še nekaj mi je ta trenutek padlo na pamet. Če se naša človeška drža vsak trenutek napaja iz podzemne reke etike, potem se posredno izraža tudi v najinem pogovoru, ZDAJ! Spomnila sem se, da etični kodeks SKZP govori v poglavju o poklicnih odnosih tudi o etiki, ki se odraža v medsebojnih odnosih med nami, psihoterapevti in v komunikaciji, ki jo imamo psihoterapevti z drugimi strokovnjaki, npr. z zdravniki, psihologi, socialnimi delavci idr.

Miran: Ja, načela si temo, ki bi ji lahko posvetili celo številko Kairosa. Čeprav se dobro

razumeva kot Miran in Maja, ta trenutek ni nepomembno, da se pogovarjava tudi kot pripadnika različnih poklicnih skupin – ti kot klinična psihologinja, jaz kot psihiater, oba pa hkrati kot psihoterapevta. V Sloveniji je bila ta navezava med kliničnimi psihologi in psihiatri ključna za začetek razvoja organiziranega psihoterapevtskega izobraževanja v začetku sedemdesetih let. Najbolj prepoznavna lika te plodne naveze za razvoj slovenske psihoterapije sta bila Leopold Bregant, klinični psiholog, in psihiater Lev Milčinski. Tako, vidiš, sva naslednika te plodne naveze, v katero so se pa od osemdesetih let naprej vključili tudi drugi poklici – danes je pri nas veliko psihoterapevtov iz vrst socialnih delavcev, specialnih in socialnih pedagogov, medicinskih sester, delovnih terapevtov in pa manj sorodnih poklicev – ekonomistov, pravnikov, računalniških inženirjev, filozofov, sociologov itn. Danes zato ne more več biti povezovalna ideja, da je psihoterapija rezervirana samo za psihiatre in klinične psihologe, ampak da je psihoterapija samostojni poklic, za katerega se lahko izobražuje vsak, ki ima univerzitetno izobrazbo, v fakultetni studij psihoterapije pa se lahko vključijo že maturanti.

Ta prehod v psihoterapijo kot samostojni poklic poteka ne samo pri nas ampak v celi Evropi z veliko napetosti in konfrontacij med različnimi poklicnimi skupinami, npr: v nekaterih državah želijo imeti monopol nad psihoterapijo psihologi, v drugih zdravniki, vplivni pa so tudi teologi, zdravniki itn. Tudi med psihoterapevti se kažejo napetosti v tej prehodni fazi, saj se predstavniki različnih psihoterapevtskih pristopov večkrat med sabo ne morejo zediniti za uveljavljanje skupnih interesov psihoterapije kot celote. Obstoječa zmeda ima namreč za različne pristope tudi dobre plati, saj lahko vzdržujejo neke vrste samozadostnost in izključevalno nestrpnost do drugih pristopov in celo znotraj pristopov se lahko oblikujejo skupine, ki vzdržujejo neplodne konflikte in nesodelovanje.

Maja: Najbrž se zato tudi midva ne moreva izogniti določenim napetostim, čeprav sva si, kot Miran in Maja, naklonjena. Lahko bi rekla, da kot urednika delujeva v polju visokih družbenih napetosti in velike konfliktnosti in se to nekako mora odražati tudi v najinem sodelovanju. Vendar je prav to, da sva hkrati Miran in Maja, ki si zaupava, lahko tisti ključni jeziček na tehtnici, da v trenutkih preizkušnje ne bova padla v to, kdo ima prav in kaj je res ali kaj ni. Da ohraniva zaupanje, da ostaneva povezana in nadaljujema s povezovanjem navzven. Lahko sva tudi dober zgled.

Miran: Ja, veliko mi pomeni, da sva do zdaj ohranila zaupanje, čeprav sva že doživela trenutke bolečih nesporazumov in sva se tudi zježila drug na drugega. Ne da bi včasih pokazala s prstom na drugega, ne bi mogla priti skozi konflikt do bolj uravnovešenega pogleda. Čeprav so trenutki, ko zagledamo v drugem viru problemov in težav, tudi nevarni, ker se odnos lahko prekine, etike udeležnosti v najinem delovnem odnosu ne moreva ohranjati samo s prijaznim božanjem in hvaljenjem, ampak tudi s stalnim soočanjem, ki je na trenutke lahko ostro in boleče.

Večkrat v trenutkih, ko mi je težko, naključno odprem kakšno knjigo poezije, da mi nastavi ogledalo in mi pomaga najti tisto oporno točko v meni, na kateri lahko sprejem svoj delež odgovornosti za boleča trenja. Ko sem se nedavno v poskusih dialoga s kolegi in kolegicami v okviru SKZP počutil onemogočen, ko je med nami prevladal grenak koktajl strahu, molka, nezaupanja in jeze, in sem si po dolgem, nekonstruktivnem in neprijetnem sestanku celil rane v samoti večera, sem na slepo odprl Rilkejeve Devinske elegije:

»Čeprav ugasnejo luči, čeprav
mi poreko: Nič več –, četudi z odra
plane praznina s sivkastim preprihom,
čeprav nobeden mojih prednikov,
nobena ženska ne ostane z mano,
še deček s škilastim očesom ne:
jaz le ostanem. Zmeraj lahko gledaš.«

Ko sem prebral te verze, sem bil ganjen. Obstal sem oz. upočasnilo me je. Naenkrat sem začutil pravo telesno olajšanje in polnost trenutka, ki ga živim. Kot da bi se mi odprl nek širši prostor v zdaj, stiska je popustila. Ja, še lahko gledam, sem se nenadoma zavedel. Lahko tudi slišim in čutim. Ostajam in postajam, z vsemi svojimi mislimi, občutki, s telesom, vpet v dramo življenja. In se povezujem.

Zato lahko še vedno upam in te vabim, draga Maja, da skupaj kot poklicna kolega in kot človeka vztrajava, medtem ko vedno znova tudi padava in spet vstajava. Vstajava v bolj občuteno in polnejše življenje, ko se v trenutkih srečanja povezujeva in skupaj soustvarjava nove medsebojne vezi med slovenskimi psihoterapevti in s širšo duhovno in družbeno skupnostjo.

Maja: Zelo zanimivo se pogovarjava, vendar čas hitro mineva. Rok za oddajo najinega uvodnika se je že iztekel, Branko pritiska name, kdaj mu ga bom poslala. Če ti je prav, narediva piko v najinem razmišljanju o uvodniku in pogledja, kako bova predstavila tokratno številko.

Miran: Prav imaš. Katere prispevke boš predstavila ti in katere naj jaz? Morda je najbolje, da jaz predstavim tiste, ki so šli bolj skozi moje roke in obratno?

Maja: Dobra ideja. Kaj boš povedal o Heinzu?

Miran: Nekaj takega sem mislil: Heinz von Foerster (1911-2002), fizik in filozof ter eden graditeljev kibernetike, je bil izjemen znanstvenik in predavatelj, ki je znal zahtevne teme podati zanimivo in z obilico humorja. V predavanju o etiki in kibernetiki drugega reda, ki ga je imel na začetku devetdesetih let v Parizu na psihoterapevtskem kongresu, s svojo neposrednostjo odpre velike širine razmišljanja in pogleda na etiko. V njem nas med drugim opozori, da se lahko v odnosu do sebe in sveta odločimo oz. izberemo med dvema stališčema: stališčem neudeleženi in stališčem udeleženi. Ali gledamo na svet skozi ključavnico ali pa smo del drame tega sveta. To pa hkrati pomeni tudi odločati se med dvema različnima etičnima pozicijama.

Maja: V redu. Kaj pa o Janku Bohaku?

Miran: Janko je prvič objavil svoj članek o Etiki psihoanalize v zborniku Profesionalna etika pri delu z ljudmi, ki ga je leta 1996 uredil dr. Ludvik Toplak, izdala pa ga je Univerza v Mariboru skupaj z Inštitutom Antona Trstenjaka. Zbornik je gotovo še danes najbolj obsežen in temeljit prikaz raznih vidikov profesionalne etike različnih poklicev pri nas (npr. učiteljev, vzgojiteljev, novinarjev, terapevtov, poslovnežev, računovodij, revizorjev, odvetnikov, znanstvenikov, politikov itn.). Za to številko Kairosa je Janko svoj takratni prispevek popravil in dopolnil.

A veš, ena od stvari, ki so mi v vlogi urednika prijetne, je ta, da je v moji glavi v ozadju stalno prisotna misel, koga povabiti k pisanju članka, kaj bi bilo primerno za objavo. Začetek marca sem se v Portorožu udeležil kongresa Mednarodnega združenja za družinsko terapijo. Tam sem varuhinja človekovih pravic, dr. Zdenko Čebašek, prosil, če lahko objavimo njen uvodni nastop, v katerem je na jedrnat način prikazala razvoj slovenske psihoterapije in izzive, s katerimi se srečuje danes v širšem družbenem kontekstu, npr. z nasiljem, revščino, multikulturalnostjo in emigrantstvom itn. Na delavnici Diane Dimodice Mille, doktorice znanosti umetnostne zgodovine in družinske, partnerske in družinske terapevtke iz Connecticuta iz ZDA, pa mi je bil všeč pregleden prikaz postmoderne paradigme v praksi in izobraževanju iz sistemske družinske terapije. Dela kot direktorica umetniške galerije na Univerzi Fairfield in hkrati v svetovalnici te univerze. Prijetno sem bil presenečen, ko je z navdušenjem sprejela povabilo za objavo in po kongresu skupaj s sodelavcem dr. Anibalom Torresom, asistentom v programu izobraževanja za zakonske in družinske terapevte na isti univerzi, hitro dopolnila svoje predavanje v članek.

Za informativni del Kairosa sem vedno pozoren, kaj se dogaja s študenti psihoterapije. V Kairosu smo objavili že precej novic iz njihovega vsakdana. Tako sem jih tokrat povabil, da napišejo kaj o novo ustanovljenem Društvu študentov psihoterapije Slovenije in o brucovanju, kjer so se študentje sedanjega drugega letnika spet izkazali z odlično organizacijo in domiselnim programom. Na brucovanju sem se počutil zelo sproščeno in prijetno, program je bil v nekaterih točkah zabaven in v drugih tankočuten, globok. Zelo so se me dotaknile osebne spremembe, ki

se vidijo na študentih že po enem in še bolj po dveh letih študija. Prispevka sta napisala predsednik društva Iztok Zver in osrednja organizatorica brucovanja Taga Nastasia Hughes. Verjetno bo kmalu začel izhajati tudi kakšen informativni bilten, ki bo potem razbremenil Kairos še te funkcije. Odlično bi bilo tudi, če bi za celo slovensko psihoterapevtsko sceno začel izhajati bilten ali časopis (morda v elektronski obliki), ki bi dal zanimive informacije o aktualnih dogajanjih. Dokler tega ni, je Kairos pomemben tudi v tem informativnem smislu.

V veliko veselje mi je, da bo letos dobil Zlato priznanje za razvoj psihoterapije prof. dr. Alfred Pritz, rektor Univerze Sigmunda Freuda na Dunaju in generalni tajnik Evropske zveze za psihoterapijo, naš dolgoletni prijatelj, odličen strokovnjak in človek izjemno širokega pogleda, ki je veliko pripomogel k razvoju psihoterapije na Slovenskem. Posebno dragocen pa je tudi za razvoj psihoterapije globalno, saj je s svojimi velikimi organizacijskimi sposobnostmi pripomogel k uveljavljanju psihoterapije kot samostojnega poklica na vseh celinah sveta.

Kot je že običajno, spet objavljamo tudi program in povzetke Študijskih dnevo SKZP, kar sta skrbno zbrali in uredili Romana Kebe in Irena Poštrak. Vsak udeleženec letošnje Rogle bo spet dobil svežo novo številko Kairosa. Bravo mi, uspelo nam je ujeti roke!

Maja: Zahtevna plat »nabiralništva« je, da večkrat ne gre tako gladko od obljube do tega, da od avtorja članek res prispe. Je potrebno veliko potrpežljivosti in taktnosti v stikih z avtorji. Poglejva zdaj, kaj pa je šlo bolj skozi moje roke.

Ne zdi se mi slučajno, da se v številki, ki je usmerjena k etiki, pojavljata dva članka, ki govorita o eni bolj marginaliziranih skupin v psihoterapevtskih obravnavah, odvisnikih od prepovedanih drog. Jožica Petek, zanimiva ženska, polna energije, ki se stalno uči in je tako nadgradila svoj osnovni poklic delovne terapevte s socialno pedagogiko in diplomo skupinske analitičarke, kot izkušena delovna terapevta in psihoterapevta deluje na Psihiatrični kliniki Ljubljana. Predstavi nam svoje delo z odvisniki preko gibalno izrazne terapije. Ko sem ga brala, sem se znova zavedla, koliko našega izražanja je neverbalnega in kaj vse lahko sporočamo na ta način. In še koliko več se lahko pove s sproščenim in ustvarjalnim gibanjem v varnem terapevtskem okolju skupine ter kaj vse se sprosti v človeku, ko je to, kar izrazi, sprejeto.

Mirjana Delič, specializantka psihiatrije, ki se že nekaj časa intenzivno ukvarja z zdravljenjem odvisnosti od prepovedanih drog, je ena tistih mladih strokovnjakinj, ki razširja svoje zdravniško znanje s psihoterapevtskim. V prispevku poda lastne izkušnje o psihoterapevtski obravnavi odvisnikov od kokaina na osnovi transakcijske in kognitivno vedenjske terapije. Hkrati poudarja fleksibilnost, ki je potrebna ob tovrstni obravnavi in hkrati kritično opozori na pomanjkljivosti in ovire sistema.

Da bi zopet poudarili pomembnost etike v celotnem našem delu, izostrili zavest o etičnih vprašanjih, ter povečali občutljivost za etične probleme, je tu prispevek Simone Tancig, priznane psihologinje, ki sicer poučuje na Pedagoški fakulteti in ženske z mnogimi življenjskimi izkušnjami ter širokim pogledom. V članku se sicer osredotoča na razmišljanje o etiki v družboslovnem raziskovanju, vendar pa v osnovi odpira vprašanja, ki so širša od tega.

Ker ne moremo slediti etiki, ne da bi pogledali sebe in vase, nas k temu spodbujata Kristina Egumenovska in Margherita Spagnuolo-Lobb s poglobljenim razmišljanjem o selfu v geštalt terapiji. Kristina, nadebudna mlada raziskovalka na Oddelku za psihologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, se je lotila zahtevnega prevoda zelo strokovnega teksta uveljavljene geštalt terapevte in direktorice italijanskega inštituta za podiplomski študij (geštalt) psihoterapije. V članku se celostno poglubi v koncept selfa in zaključí z zaupanjem v spontanost in v ustvarjalnost kot ciljema psihoterapije.

Dva prispevka govorita o terapevtskem delovanju v skupini, vsak iz drugega vidika.

Bojan Varjačič Rajko, zelo aktiven in s srcem predan terapevt, ki se usposablja za kliničnega psihologa, pregledno predstavi intervencije v skupinski analizi ter izpostavi svobodno izbiro intervencij in osebne stila vsakega analitika.

In nenazadnje me veseli, da se je v Kairosu pojavila tudi recenzija knjige Etika evropskih psihologov, ki jo je napisal Robert Riley. Do zdaj je Kairos v tem smislu premalo izkoriščen, zato upam, da bomo v prihodnosti objavljali tudi več knjižnih recenzij.

A ti še kaj več veš o Ingu Klimkusu?

Miran: Ingo je na lanskih študijskih dnevih SKZP prejel Zlato priznanje SKZP za razvoj psihoterapije in smo ga bolj podrobno predstavili v objavi utemeljitve zlatega priznanja, zato tega ne bi ponavljal. Veliko let je požrtvovalno vzgajal generacijo terapevtov za globinsko psihološko psihoterapijo. V plenarnem predavanju, ki ga je prevedel Janko Bohak, govori o pomenu osebne izkušnje pri delu v skupinah, o tem, kako pomembno je, da smo vedno tudi ali zlasti kot terapevti, pozorni tudi nase, na svoje doživljanje, vedenje, na procese, ki se v psihoterapevtskem procesu dogajajo v nas.

Maja: Mislim, da sva s tem končala. Hvala ti.

Miran: Hvala tudi tebi in vsem, ki so pripomogli k tej številki ter vsem, ki bodo z branjem osmislili delo vseh avtorjev ter pogledali nase in na svoje delovanje tudi iz vidika etike. □
